

از پاراگراف به مقاله

(از مجموعه کتاب‌های چگونه بنویسم؟)

دکتر ویدا حبیبی نژاد

عضو هیات علمی پژوهشگاه معارف و آموزش و پرورش،

سازمان پژوهش و برنامه‌ریزی آموزشی

۵۸۵ ۳۷

انتشارات آوای نور

تهران - ۱۳۹۸

بِسْمِ اللَّهِ الرَّحْمَنِ الرَّحِيمِ

سرشناسه	: رحیمی نژاد، ویدا، ۱۳۴۱ -
عنوان و نام پدیدآور	: از پاراگراف به مقاله/ویدا رحیمی نژاد.
مشخصات نشر	: تهران : آوای نور، ۱۳۹۸.
مشخصات	: ۲۴۰ص.
ظاهر	
فهرست	: مجموعه کتاب‌های چگونه بنویسم؟.
شابک	: 978-600-309-524-3
وضعیت فهرست نویسی	: فیبا
موضوع	: Essays -- Authorship -- Study and teaching -- راهنمای آموزشی
رده بندی کنگره	: ۴۵۰
رده بندی دیویی	: ۰۸/۱
شماره	: ۵۸۱۲۵۸۳
کتابشناسی ملی	

تهران، میدان انقلاب، خیابان ۱۲ فروردین، خیریه شهاب، واحد نظری،
پلاک ۹۹، طبقه دوم تلفن: ۶ و ۶۶۹۶۷۳۵۵ / شماره: ۶۰۴۸۰۸۰

از پاراگراف به مقاله

(از مجموعه کتاب‌های چگونه بنویسم؟)

تألیف: دکتر ویدا رحیمی نژاد

عضو هیات علمی پژوهشگاه مطالعات آموزش و پرورش،

سازمان پژوهش و برنامه‌ریزی آموزشی

صفحه‌آرا: فاطمه حامدی

عکس روی جلد: شهاب اسدی

چاپ: اول ۱۳۹۸

شمارگان: ۵۰۰ نسخه

شابک: ۳-۵۲۴-۳۰۹-۶۰۰-۹۷۸

قیمت ۴۳۰۰۰ تومان

کلیه حقوق برای ناشر و مولفان محفوظ است

فهرست مطالب

پیشگفتار.....	۱۵
۱. مقدمه.....	۲۱
۱-۱. ویژگی‌های عنوان مقاله.....	۲۱
۱-۲. اندیشه اصلی در مقاله.....	۲۲
۱-۲-۱. فصل مقاله.....	۲۳
۱-۳. انسجام مقاله.....	۲۴
۲. مقاله‌روایی.....	۲۹
۱-۲. چگونگی تأثیر محیط کالج بر زندگی روزانه.....	۳۳
۳. مقاله توصیفی.....	۳۷
۱-۳. درخت هلو.....	۴۰
۲-۳. پزشکان خوب و پزشکان بد.....	۴۳
۴. مقاله علی-معلولی.....	۴۷
۱-۴. چگونه آب‌وهوا تاریخ جهان را تغییر می‌دهد؟.....	۴۹
۵. مقاله مقایسه-مقایله.....	۶۱
۱-۵. شیوه «نکته به نکته» و «بلوکی».....	۶۲
۲-۵. کلمات مورد نیاز در ساختار پاراگراف‌های «مقایسه و مقایله».....	۶۴
۳-۵. نمونه‌ای از یک مقاله‌ی مقایسه‌ای و مقایله‌ای با شیوه «نکته به نکته».....	۶۵
۴-۵. نمونه‌ای از یک مقاله‌ی مقایسه‌ای و مقایله‌ای شیوه بلوکی.....	۶۸
۶. مقاله طبقه‌بندی و تقسیم‌بندی.....	۷۳
۱-۶. مقاله «گروه خونی و ارتباط آن با شخصیت افراد».....	۷۴
۷. مقاله تعریف.....	۸۱
۱-۷. مقاله «افزایش قیمت اغذیه و تأثیر آن بر رژیم غذایی مردم».....	۸۲

۸. شش گام نگارش مقاله ۹۱
- ۸-۱. گام اول: پیدا کردن ایده ۹۲
- ۸-۱-۱. فهرست‌نویسی ۹۲
- ۸-۱-۲. پژوهش ۹۳
- ۸-۱-۳. چگونه پژوهش کنیم؟ ۹۴
- ۸-۱-۴. چگونه یادداشت‌برداری کنیم؟ ۹۵
- ۸-۱-۴-۱.ترفندهای یادداشت‌برداری ۹۶
- ۸-۱-۵. جارش آزاد ۹۶
- ۸-۱-۶. پیدا کردن این فهرست‌نویسی ۹۷
- ۸-۱-۶-۱. موضوع ۹۸
- ۸-۱-۶-۲. ترسیم نمودار خوشه‌ای ۹۹

- انجام دهید ۱۰۵
- ۸-۲. گام دوم: انتخاب ایده جهت نگارش مقاله ۱۱۳
- ۸-۲-۱. آزمون اطلاعات ۱۱۳
- ۸-۲-۲. آزمون مفهوم ۱۱۳
- ۸-۲-۳. آزمون گواه ۱۱۳
- ۸-۲-۴. انتخاب ایده از فهرست ۱۱۴
- ۸-۲-۵. انتخاب ایده از نمودار خوشه‌ای ۱۱۵
- ۸-۲-۶. انتخاب ایده از طریق پژوهش ۱۱۶
- ۸-۲-۷. انتخاب ایده از طریق نگارش آزاد ۱۲۰

- انجام دهید. ۱۲۱.....
- ۸-۳-گام سوم: فهرست نویسی. ۱۲۴.....
- ۱-۳-۸. بخش مقدمه مقاله. ۱۲۴.....
- ۲-۳-۸. بخش بدنه یا میانی مقاله. ۱۲۵.....
- ۳-۳-۸. بخش پایانی مقاله. ۱۲۵.....
- ۴-۳-۸. روش های متفاوت سازمان دهی بخش میانی مقاله. ۱۲۷.....
- ۱-۴-۳-۸. مقاله های تک موضوعی. ۱۲۷.....
- ۲-۴-۳-۸. مقاله های دو موضوعی. ۱۲۸.....
- ۵-۳-۸. فهرست نویسی در مقاله. ۱۳۰.....
- ۶-۳-۸. اصلاح فهرست. ۱۳۵.....

- انجام دهید. ۱۳۸.....
- ۸-۴-گام چهارم: نگارش اولین پیش نویس. ۱۴۳.....
- ۱-۴-۸. انتخاب یک سبک مناسب. ۱۴۳.....
- ۲-۴-۸. پاراگراف بندی. ۱۴۴.....
- ۳-۴-۸. استفاده از فهرست. ۱۴۴.....
- ۴-۴-۸. ادامه جریان. ۱۴۵.....
- ۵-۴-۸. گیرکردن لانسداد فکری. ۱۴۵.....
- ۶-۴-۸. چگونگی اتمام یک مقاله. ۱۴۶.....
- ۷-۴-۸. اولین پیش نویس یک مقاله. ۱۴۶.....
- ۸-۴-۸. تصمیم گیری در مورد انتخاب سبک. ۱۴۶.....
- ۹-۴-۸. جمله آغازین خیلی خوب. ۱۴۷.....

- انجام دهید..... ۱۵۲
- ۸-۵. گام پنجم: نحوه‌ی اصلاح و بازبینی پیش‌نویس مقاله..... ۱۵۶
- ۸-۵-۱. حذف کردن..... ۱۵۶
- ۸-۵-۲. اضافه کردن..... ۱۵۶
- ۸-۵-۳. انتقال مطالب..... ۱۵۷
- ۸-۵-۴. روش‌های دیگر بازبینی..... ۱۵۸
- ۸-۵-۵. ربینی «بیش از حد»..... ۱۵۸
- ۸-۵-۶. نحوه اصلاح و بازبینی پیش‌نویس مقاله..... ۱۵۹
- ۸-۵-۷. پیش‌نویس دوم..... ۱۶۳

- انجام دهید..... ۱۶۸
- ۸-۶. گام ششم: نحوه ویرایش مقاله..... ۱۶۸
- ۸-۶-۱. نحوه ویرایش سبک..... ۱۶۸
- ۸-۶-۲. سؤال‌هایی مرتبط با سبک..... ۱۶۸
- ۸-۶-۳. نحوه ویرایش برای ارائه مقاله..... ۱۷۳
- ۸-۶-۴. سؤالاتی در مورد ارائه مقاله..... ۱۷۳

- انجام دهید..... ۱۸۰
۹. نشانه گذاری یا علامت گذاری..... ۱۸۵
- ۹-۱. نقطه (.)..... ۱۸۵
- ۹-۲. ویرگول (,)..... ۱۸۵
- ۹-۳. نقطه ویرگول (؛)..... ۱۸۶

۱۸۶	۴-۹. دونقطه (:).....
۱۸۶	۵-۹. سه نقطه (...).....
۱۸۷	۶-۹. خط فاصله (-).....
۱۸۷	۷-۹. علامت عاطفی (!).....
۱۸۸	۸-۹. نشانه نقل قول («»).....
۱۸۸	۹-۹. علامت پرسش (?).....
۱۸۹	۹-۱۰. پر ().....
۱۸۹	۹-۱۱. قلا [].....
۱۹۳	۱۰. نحوه نوشتن رجاها.....
۱۹۴	۱-۱۰. ارجاع در منابع.....
۱۹۴	۱۰-۲. زیرنویس (پاورقی).....
۱۹۷	۱۱. نمونه هایی از انواع مقاله ها.....
۱۹۸	۱-۱۱. نمونه ای از مقاله روایی.....
۱۹۸	۱-۱-۱۱. پیش نویس اول مقاله تحت عنوان «سبک جدید».....
۲۰۲	۱-۲-۱۱. پیش نویس دوم مقاله تحت عنوان «سبک جدید».....
۲۰۶	۲-۱۱. نمونه ای از مقاله توصیفی.....
۲۰۶	۱-۲-۱۱. پیش نویس اول مقاله تحت عنوان «رفتن به جلسه».....
۲۱۱	۲-۲-۱۱. پیش نویس دوم مقاله تحت عنوان «رفتن به جلسه».....
۲۱۷	۳-۱۱. نمونه ای از مقاله طبقه بندی و تقسیم بندی.....
۲۱۷	۱-۳-۱۱. پیش نویس اول مقاله تحت عنوان «پژوهشگاه مطالعات آموزش و پرورش».....
۲۲۲	۲-۳-۱۱. پیش نویس دوم مقاله تحت عنوان «پژوهشگاه مطالعات آموزش و پرورش».....
۲۲۹	کتابنامه.....
۲۳۵	پیوست ۱: فرم ارزیابی مقاله.....
۲۳۸	پیوست ۲: جدول ویژگی های انواع مقالات و نوشته ها در یک نگاه.....
۲۳۹	معرفی مجموعه کتاب های چگونه بنویسم؟.....

پیشگفتار

مباحث کتاب حاضر در ادامه بحث های کتاب «از جمله به پاراگراف» از مجموعه کتاب های چگونه بنویسم؟ (۱۳۹۷) است. در کتاب «از جمله به پاراگراف» به مواردی از قبیل اجزای یک پاراگراف، نقش جمله موضوع، نقش جملات حمایت کنند و انسجام پاراگراف پرداخته شده است. در کتاب حاضر که دارای ۱۱ فصل است، در ابتدا به بررسی ویژگی های عنوان مقاله، اندیشه اصلی در مقاله، قضیه مقاله و انسجام مقاله اشاره شده و سپس انواع مقاله معرفی شده و برای روشن تر شدن بحث، برای هر نوع از مقالات یک نمونه ارائه شده است. در مرحله بعد گام های شش گانه نگارش مقاله به صورت علمی به همراه ارائه مثال، مورد بررسی قرار گرفته است. با توجه به اهمیت علائم نشانه گذاری و نحوه ذکر منابع استفاده شده در مقاله، در دو فصل مجزا به صورت مختصر به این دو بحث پرداخته شده است. در فصل آخر نمونه هایی از انواع مقالات به دو صورت پیش و پس اول و دوم ارائه شده است. در بخش «پیوست ها»، «فرم ارزیابی مقاله» و «جدول ویرگی های انواع مقالات و نوشته ها در یک نگاه» ارائه شده است.

نکته قابل توجه آن است که «مقاله» مد نظر کتاب حاضر با «تالانت علمی-پژوهشی» صرف متفاوت است هرچند که ساختار اصلی «مقدمه»، «نتیجه گیری» در هر دو نوع مشترک است. در واقع موضوع بحث ما در حوزه مقاله مفهوم “essay” است نه “article”. در فرهنگ لغات وبستر^۱ ذکر شده که کلمه “essay” از فرانسوی میانه گرفته شده و به معنای “attempt” است. یکی از ترجمه های این کلمه به فارسی «کوشش نامه» است.^۲ اولین نویسنده ای که نوشته خود را “essay” نامید، میشل د مونتین^۳ (۱۵۹۲-۱۵۳۳) فرانسوی بود. با استفاده از این کلمه او می خواست

1. Merriam-Webster

2. Babylon, 2019.

3. Michel de Montaigne

به این نکته اشاره کند که «کوشش» بسیاری برای به نگارش درآوردن افکار خود کرده است؛ اما از آنجایی که کلمه «کوشش نامه» دور از ذهن خوانندگان است، در این کتاب از آن استفاده نخواهد شد. در عین حال سعی می‌شود که مفهوم مورد نظر کتاب حاضر از «مقاله» به روشنی تعریف شود.

مقاله نویسان تعاریف مختلفی برای «مقاله»^۱، ارائه داده اند که در اینجا به سه تعریف اشاره می‌شود. هر یک از این تعاریف به ویژگی های متفاوت مقاله و تفاوت آن با مقاله علمی-پژوهشی پرداخته است در سایت گال^۲ «مقاله» عبارت است از «یک انشاء، شکل نثر که بر روی موضوعی متمرکز شده و در مورد آن بحث می‌کند». از طرفی هرکسل^۳ نیز که یک مقاله‌نویس برجسته است، این نوع نوشته را «یک مقاله ادبی که قریباً هر نکته‌ای درباره تقریباً هر چیزی را» بیان می‌کند. طبق سنت یا بر اساس تعریف، این نوع مقاله کوتاه است. در دائرةالمعارف بریتانیکا^۴ (۲۰۱۹) مقاله به «یک نوشته تحلیلی، تفسیری و یا یک انشاء ادبی گفته می‌شود که معمولاً کوتاه‌تر بوده و ساختار آن نسبت به مقالات حاصل از رساله و پایان‌نامه چندان سیستماتیک و رسمی نیست و بیشتر دیدگاه محدود و اغلب شخصی را بیان می‌شود».

نویسندگان بسیاری از این نوع مقالات استفاده می‌کنند، چرا که می‌توانند از طریق این نوع نوشته، افکار خود را به صورت منطقی به نگارش در آورند و مهارت مقاله‌نویسی خود را با استفاده از واژگان مناسبی که به جری سازمان‌یافته، توسعه دهند.

در هر مرحله از نگارش اینگونه مقالات، نویسندگان می‌توانند سلاقیتهای خود را نشان دهد، در واقع این نوع مقاله امکان استفاده از تخیلات خود، توسط نویسندگان فراهم می‌کند. نویسندگان می‌توانند کلمات موجود در ذهن خود را خلاصانه به مرحله

1. essay

2. Gale.cengage.com.

4. Huxley, Aldous

5. Britannica

نگارش در آورده و به نویسندگانی با استعداد و خلاقیتی مبدل شوند که تفکر منطقی داشته و حتی می‌توانند سخنرانی کنند. هر چه افراد بهتر بنویسند، بهتر می‌توانند افکار خود را به خوانندگان منتقل کرده و قابلیت‌های خود را به معرض نمایش بگذارند.^۱

همانطور که در ابتدا گفته شد، کتاب «از پاراگراف به مقاله»، متعلق به «مجموعه کتاب‌های چگونه بنویسم؟» است. تاکنون دو کتاب دیگر از این مجموعه به چاپ رسیده است که شامل «نگارش خلاق» و «از جمله به پاراگراف» است، چکیده‌های هر یک از این کتاب‌ها در انتهای کتاب حاضر ارائه شده است.

دکتر ویدا رحیمی نژاد

معاونت علمی پژوهشگاه مطالعات آموزش و پرورش

سازمان پژوهش و برنامه‌ریزی آموزشی